

Vetenskapsteori, 7,5 högskolepoäng

Philosophy of Science, 7,5 credits

Kurskod	15SPL68
Forskarutbildningsämne	Humanistiska studier
Institution/motsvarande	Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap (HumUS)
Tillämpas fr.o.m.	Våren 2027
Fastställd	2026-05-13
Senast ändrad	2026-04-13
Beslutsfattare	Prefekt

1 Kursens innehåll

I kursen behandlas generella frågor kring vetenskap och dess funktion. I centrum står det så kallade demarkationsproblemet med frågor som: Vad skiljer ett vetenskapligt tänkande från en förvetenskapligt eller ovetenskapligt? Vad kan man lägga in i begreppet vetenskaplig hållning? Skiljer sig humaniora och samhällsvetenskap på väsentliga punkter från naturvetenskapen? Om så är fallet, påverkar dessa skillnader föreställningen om vetenskapligt tänkande och vetenskaplig hållning?

Utifrån sådana övergripande problemställningar behandlar kursen föreställningar om kunskap, sanning, rationalitet och metod och ger exempel på hur dessa konkretiseras inom olika vetenskapsgrenar. Vidare tränas doktoranden att identifiera vetenskapliga frågor och föra en kritisk diskussion om adekvata metoder.

Moment:

- Klassisk vetenskapsteori med utgångspunkt i det naturvetenskapliga kunskapssökandet. Vad är empirisk vetenskap?
- Normativa kriterier på vetenskaplighet.
- Vetenskapliga teories utveckling. Tanken på teorier som strukturer.
- Vetenskaplig metod. I detta moment behandlas bland annat hypotetisk-deduktiv prövning, att förklara kausalt, induktion, den klassiska åtskillnaden mellan naturvetenskaplig "förklaring" och hermeneutisk "förståelse".
- Det samhällsvetenskapliga kunskapssökandet.
- Det humanistiska kunskapssökandet.

2 Mål

2.1 Kursens roll i utbildningen

Kursen ska huvudsakligen avse följande examensmål för utbildningen på forskarnivå enligt högskoleförordningen (HF), nämligen att doktoranden ska visa

Kunskap och förståelse

- förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet (del av mål 2)

Färdighet och förmåga

- förmåga till vetenskaplig analys och syntes (del av mål 3)
- förmåga till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer (del av mål 3)
- förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar (del av mål 4)
- förmåga att granska och värdera forskning och andra kvalificerade uppgifter (del av mål 4)

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används. (mål 10)

Numreringen av målen är densamma som i den allmänna studieplanen.

2.2 Kursens mål

För godkänt betyg ska doktoranden visa

Kunskap och förståelse (del av examensmål 2)

- Förmåga att med hänvisning till kriterier kunna skilja ett vetenskapligt tänkande från ett förvetenskapligt eller ovetenskapligt resonemang (demarkationsproblemet).
- Väl orienterad kunskap i klassisk vetenskapsteori och vetenskapliga teoriers utveckling.
- Förmåga att kunna redogöra för diskussionen om skillnaderna mellan naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora.

Färdighet och förmåga (del av examensmål 3 och 4)

- Förmåga att identifiera vetenskapliga frågor och föra en kritisk diskussion om adekvata metoder.
- Förmåga att pröva och värdera vetenskaplig argumentation.

Värderingsförmåga och förhållningssätt (del av examensmål 10)

- Förmåga att kunna identifiera skillnader mellan olika typer av vetenskapliga argument, deras räckvidd och implikationer.

3 Kurslitteratur och andra läromedel

I kursen används följande kurslitteratur och andra läromedel.

Huvudlitteratur

Leezenberg, Michiel. *History and Philosophy of the Humanities: An Introduction*. Amsterdam: Amsterdam UP, 2018.

Boden, Margaret. *A.I.: Its Nature and its Future*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2016.

Annan tilldelad litteratur

Barad, Karen. "Agential Realism: Feminist Interventions in Understanding Scientific Practices." Ed. Mario Biagoli. *The Science Studies Reader*. New York: Routledge, 1999, pp. 1–11.

Bennett, Jane. "The Force of Things: Steps Towards an Ecology of Matter." *Political Theory*. Vol. 32, no. 3, 1994, pp. 347–372.

Deleuze, Gilles. *Pure Immanence: Essays on a Life*. Trans. Anne Boyman. Brooklyn, NY: Zone Books, 2001.

Escobar, Arturo. "Thinking-feeling with the Earth: Territorial Struggles and the Ontological Dimension of the Epistemologies of the South." *AIBR: Revista de Antropología Iberoamericana*. Vol. 11, no. 1, 2016, pp. 11–32.

Foucault, Michel. "Truth and Power." Ed. Paul Rabinow. *The Foucault Reader*. New York, NY: Pantheon Books, 1984, pp. 51–75.

Hume, David. *An Enquiry Concerning Human Understanding*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2007.

Kant, Immanuel. *Prolegomena to Any Future Metaphysics: That Will Be Able to Come*

- Forward as Science: With Selections from the Critique of Pure Reason, Revised Edition.* Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2004.
- Kuhn, Thomas. "The Essential Tension: Tradition and Innovation in Scientific Research." Ed. Richard Boyd, Philip Gasper, & J.D. Trout. *The Philosophy of Science.* Cambridge, MA: MIT Press, 1991.
- Kristeva, Julia. *The Kristeva Reader.* Ed. Toril Moi. New York, NY: Columbia University Press, 1986.
- Lacan, Jacques. *Interview with Jacques Lacan. L'Express*, 1957.
<https://www.lacanonline.com/wp-content/uploads/2019/10/Interview-with-Jacques-Lacan-LExpress-1957.pdf>
- Latour, Bruno. *We Have Never Been Modern.* Trans. Catherine Porter. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1993.
- Liotard, Jean-François. *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge.* Trans. Geoff Bennington and Brian Massumi. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1983.
- Moran, Dermot. *Introduction to Phenomenology.* London: Routledge, 2000.
- Mitchell, Melanie. *Complexity: A Guided Tour.* Oxford, UK: Oxford University Press, 2009.
- Popper, Karl. "A Survey of Some Fundamental Problems." *The Logic of Scientific Discovery.* London: Routledge, 1959, pp. 1–26.
- Saussure, Ferdinand. *Course in General Linguistics.* Trans. Roy Harris. Chicago, IL: Open Court Classics, 1972.
- Sellars, Wilfrid. "Philosophy and the Scientific Image of Man." *Science, Perception and Reality.* Austin, TX: Ridgeview Publishing Digital, 1991.

4 Utbildningsformer

I kursen används följande utbildningsformer.

Föreläsningar och ett antal seminarier med gruppdiskussioner.

5 Prov

Kursen examineras genom flera poängsatta prov som betygsätts vart och ett för sig.

Vetenskapsteori, Presentation av forskningsprojekt 2,5 hp (provkod: 0100)
Philosophy of Science, Presentation of research projects 2.5 credits
 Muntlig presentation av ett forskningsprojekt och minst ett kvalificerat kritiskt och/eller kreativt muntligt inlägg vid en annan kursdeltagares presentation av projekt.

Vetenskapsteori, Skriftlig inlämningsuppgift 5 hp (provkod: 0200)
Philosophy of Science, Written paper 5 credits
 Skriftlig beskrivning av hur minst ett av de i kursen behandlade perspektiven har bäring på en eller flera aspekter av kursdeltagarens avhandlingsprojekt.

Vid prov med flera delprestationer gäller följande.

Om det redan under kursens gång framgår att en doktorand inte kan genomföra en viss delprestation får examinator ge en ersättningsuppgift. Förutsättningen är att prestationen inte rimligen låter sig upprepas inom ramen för det aktuella kurstillfället.

6 Betyg

Prov som ingår i utbildningen på forskarnivå bedöms enligt en tvågradig betygsskala med betygen underkänt eller godkänt (lokala föreskrifter).

Betyg ska beslutas av en av universitetet särskilt utsedd lärare (examinator) (HF).

För godkänt betyg på prov som ingår i kursen krävs att doktoranden visar att han eller hon uppfyller målen med kursen enligt avsnitt 2.2, eller, om flera poänggivande prov ingår i kursen, de mål som det aktuella provet avser enligt avsnitt 5.

Den som inte har blivit godkänd vid ordinarie prov ska ges tillfälle till omprov.

Om ett prov har bestått av flera delprestationer får examinator som alternativ till omprov ge en kompletteringsuppgift avseende den delprestation som inte är godkänd.

Om en doktorand har underkänts vid ett prov vid två tillfällen ska, om doktoranden begär det, en annan examinator utses att besluta om betyg.

7 Tillträde till kursen

7.1 Tillträdeskrav

För att få delta i kursen och de prov som ingår i kursen ska sökanden vara antagen till utbildning på forskarnivå vid Örebro universitet.

7.2 Urval

Urval mellan de sökande som är antagna till utbildning på forskarnivå vid Örebro universitet och som uppfyller tillträdeskraven i övrigt enligt ovan sker enligt följande rangordning.

Prioritet kommer att ges till doktorander antagna till forskarutbildningsämne inom HS-fakulteten.

Om inga andra urvalgrunder anges i detta avsnitt ges förtur till sökande med mindre antal kurspoäng kvar till examen, framför sökande med fler återstående kurspoäng. Vid lika poäng sker urval genom lottning. Detta gäller också inom eventuella angivna urvalsgrupper om inget annat sägs.

7.3 Andra sökande än doktorander antagna vid Örebro universitet

Andra sökande än doktorander antagna vid Örebro universitet kan ha rätt att delta i kursen med stöd av regler och/eller avtal om beställd utbildning, gemensam examen, nationella forskarskolor eller samarbete i övrigt med andra högskolor.

Beslut om vilka sådana andra sökande som får delta i kursen fattas separat utifrån de regler och/eller avtal som föranleder ansökan om deltagande i kursen.

8 Tillgodoräknande av tidigare utbildning och yrkesverksamhet

Regler om tillgodoräknande finns i högskoleförordningen och återges på universitetets webbplats.

9 Övrigt

Övergångsbestämmelser

Doktorander som har genomgått kursen enligt en äldre kursplan utan att ha blivit godkänd vid prov som har ingått i kursen ska ges tillfälle till omprov enligt den äldre kursplanen, om inte särskilda skäl talar emot det.